

POSTANOWIENIE

Dnia 9 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Janusz Niczyporuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Grzegorz Pastuszko

SSN Maria Szczepaniec

w sprawie ze skargi S.F.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie o sygn.
VIII ACa 2209/25,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 9 kwietnia 2025 r.,

oddala skargę.

Grzegorz Pastuszko Janusz Niczyporuk Maria Szczepaniec

UZASADNIENIE

Pismem z 3 lutego 2025 r. S.F. (dalej: „skarżący”) reprezentowani przez radcę prawnego M.F. działając na podstawie art. 2 ust. 1, art. 4 ust. 1a i 1b, art. 5 ust. 2 oraz art. 12 ust. 4 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 1725 z późn. zm.; dalej „ustawa o skardze na przewlekłość”), wniesli o: (1) stwierdzenie, że w sprawie zawisłej przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie (dalej również: „Sąd Apelacyjny”) o sygn. akt VIII ACa 2209/25 (wcześniej VI ACa 814/24) nastąpiła przewlekłość

postępowania, (2) zlecenie Sądowi Apelacyjnemu podjęcie odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie, (3) przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz skarżących kwotę po 5 000 (słownie: pięć tysięcy) złotych, (4) zasądzenie od Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz skarżących kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

W uzasadnieniu skargi na przewlekłość skarżący wskazali, że postępowanie w sprawie prowadzonej przed Sądem Okręgowym w Warszawie rozpoczęło się 1 lipca 2021 r., a jego zakończenie nastąpiło 19 lutego 2023 r., poprzez zarejestrowanie sprawy w Sądzie Apelacyjnym. Skarżący wyjaśnili następnie, że pomimo złożenia wniosków oraz ponagleń do dnia wniesienia skargi na przewlekłość Sąd ten nie podjął żadnych czynności (poza zarejestrowaniem sprawy pod sygn. akt VIII ACa 2209/25 mających na celu merytoryczne jej rozpoznanie. Zdaniem skarżących, ponieważ przedmiotem postępowania jest roszczenie dotyczące umowy kredytu indeksowanego kursem waluty obcej (CHF), bierność Sądu Apelacyjnego jest nieuzasadniona. W piśmiennictwie i orzecznictwie wskazuje się bowiem, że długi czas trwania postępowania może być uzasadniony jedynie ze względu na skomplikowany charakter sprawy, względnie jej wysoki stopień zawichości (sprawy precedensowe, wielowątkowe lub wymagających zasięgnięcia wielu opinii biegłych, w których występuje aspekt międzynarodowy). Tymczasem sprawa zawisła przed Sądem Apelacyjnym stanowi ten rodzaj postępowania, który odznacza się „szablonowym” charakterem, ponieważ jej problematyka nie stanowi dla Sądu Apelacyjnego *novum*, które mogłoby uzasadniać jego opieszałość.

Odnosząc się do wskazanych okoliczności skarżący wyjaśnili, że zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość, dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do takiej okoliczności należy ocenić terminowość i prawidłowość podjętych czynności uwzględniając charakter sprawy, stopień jej faktycznej i prawnej zawichości oraz znaczenie dla podmiotu wnoszącego skargę. W ugruntowanym orzecznictwie sądów powszechnych, Sądu Najwyższego oraz sądów administracyjnych przyjmuje się, że przewlekłość postępowania to nieuzasadnione oraz długotrwałe zaniechanie podejmowania czynności lub podejmowanie

czynności nieefektywnych lub pozornych. Zachodzi ona, gdy postępowanie jest rozwlekłe oraz trwa ponad konieczność podjęcia czynności niezbędnych do zakończenia sprawy. Aby stwierdzić przewlekłość postępowania konieczne jest ustalenie, że pomiędzy kolejnymi czynnościami wystąpiły długie, nieuzasadnione przerwy albo też czynności nie są podejmowane w ogóle. Przewlekłość jest wypadkową czynników obiektywnych oraz czasu niezbędnego do podejmowania działań zgodnych z obowiązującymi przepisami przewidującymi prowadzenie określonych procedur (postanowienie Sądu Najwyższego z 16 czerwca 2011 roku, III SPP 14/11). Skarżący wyjaśnili nadto, że zgodnie z twierdzeniem Sądu Apelacyjnego w Warszawie przyjętym w postanowieniu z 30 sierpnia 2023 r., akt [...] uwzględniającym skargę na przewlekłość w sprawie „frankowej”, warunkiem jej zasadności jest niezakończenie postępowania w „rozsądnym” terminie, a nie niepodjęcie jakiegokolwiek czynności procesowej. Podstawę oceny zasadności skargi stanowi więc całokształt postępowania oraz jego faktyczna długość, a nie poszczególne jego etapy. Także w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka akcent kładziony jest nie na fakt, że sąd zbyt długo zwlekał z konkretnymi działaniami, ale na to, jak długo trwało dane postępowanie (od chwili wszczęcia), przy uwzględnieniu charakteru sprawy, jej złożoności oraz działań stron i sądu (wyrok ETPCz z dnia 2 IX 2014 roku, sprawa Siermiński przeciwko Polsce 53339/09).

Skarżący uznali w świetle powyższego, że w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym za jego opieszałości nie są odpowiedzialni oni sami. Obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej spoczywa bowiem na organach państwa, które mają obowiązek takiego zorganizowania warunków sprawowania władzy jurysdykcyjnej (w tym zapewnienia optymalnej obsady kadrowej), aby nie dochodziło do przewlekłości postępowania (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 marca 2005 r., III SPP 34/05, OSNP 2005 nr 20, poz. 327 oraz z 3 czerwca 2005 r., III SPP 109/05, OSNP 2006 nr 1-2, poz. 33). Dodatkowo, stosownie do treści art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość, sąd uwzględniając skargę, na żądanie skarżącego zobowiązany jest przyznać od Skarbu Państwa sumę pieniężną w wysokości od 2 000 zł do 20 000 zł. Określając jej wysokość ma obowiązek uwzględnienia

ujawnionych w toku postępowania okoliczności. W szczególności powinien wziąć pod uwagę rodzaj dolegliwości spowodowanej opieszałością, czas trwania przewlekłości, jej przyczyny oraz charakter postępowania. W ocenie skarżących opieszale prowadzenie postępowania przez Sąd Apelacyjny sprawiło, że nie byli oni w stanie podejmować ważnych życiowych decyzji odnośnie do ich sfery majątkowej. Z tego powodu uzasadniony pozostał ich wniosek o przyznanie na ich rzecz kwoty po 5 000 (słownie: pięć tysięcy) złotych, która będzie stanowić rekompensatę za doświadczenie negatywnych skutków bezczynności Sądu Apelacyjnego.

W odpowiedzi na skargę Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie pismem z 19 marca 2025 r. wniósł o jej oddalenie. W ocenie Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie w sprawie nie zaszła przewlekłość postępowania, co wynika między innymi z następujących okoliczności. Po pierwsze, sprawa została wszczęta 23 czerwca 2021 r., kiedy to skarżący wystąpili z roszczeniem o zapłatę tytułem świadczenia nienależnego oraz ustalenia nieważności umowy kredytu hipotecznego udzielonego w CHF. Po drugie, akta sprawy zostały przekazane do Sądu Apelacyjnego w Warszawie 19 lutego 2024 r. wraz z apelacją strony pozwanej, gdzie został wylosowany sędzia referent. Następnie, zarządzeniem z 20 lutego 2024 r. sprawę wpisano do repertorium ACa oraz podjęto decyzję o zawiadomieniu stron o składzie wylosowanym do rozpoznania apelacji. Zarządzenie zostało wykonane 4 marca 2024 r., a następnie pismem z 8 listopada 2024 r. pełnomocnik skarżących wniósł o podjęcie czynności w sprawie, poprzez doręczenie odpisu apelacji i wyznaczenie terminu rozprawy. W dalszej kolejności zarządzeniem z 20 stycznia 2025 r. sprawę zakreślono w VI Wydziale Cywilnym, przy czym zarejestrowano ją w VIII Wydziale Cywilnym w związku z przeniesieniem sędziego referenta do tego Wydziału. Po trzecie, pismem z 4 lutego 2025 r. pełnomocnik skarżących ponownie wniósł o podjęcie czynności w sprawie, poprzez doręczenie odpisu apelacji i wyznaczenie terminu rozprawy, a następnie 13 lutego 2025 r. referendarz sądowy zarządził przedstawienie apelacji sędziemu referentowi celem rozważenia ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia. Po czwarte, postanowieniem z 18 lutego r. Sąd Apelacyjny sprawdził wartość przedmiotu zaskarżenia apelacji i ustalił ją na kwotę 577 525 (słownie: pięćset siedemdziesiąt siedem tysięcy pięćset dwadzieścia pięć) złotych. W konsekwencji pełnomocnik

skarżących został wezwany do uiszczenia brakującej części opłaty od apelacji w terminie tygodniowym pod rygorem odrzucenia apelacji. Zarządzeniem z tego samego dnia podjęto decyzję o poinformowaniu pełnomocnika skarżących, że czynności w sprawie podejmowane były zgodnie z kolejnością wpływu do referatu, zaś obecnie rozpoznawane są sprawy zarejestrowane na przełomie 2022 r. i 2023 r.

Mając na uwadze opisany przebieg postępowania Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie uznał, że skarga nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nie zasługiwała na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość, strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania). Równocześnie stosownie do art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej

zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Przewlekłość postępowania może nastąpić zarówno wtedy, gdy sąd nie podejmuje żadnych czynności, jak i wtedy, gdy je podejmuje, ale są one nieprawidłowe i w ich następstwie dochodzi do zwłoki w rozpatrzeniu sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15). Wskazanie przez stronę okoliczności uzasadniających skargę na przewlekłość postępowania nie może polegać na zakwestionowaniu ogólnego czasu trwania postępowania, lecz powinno wskazywać na określone czynności procesowe, których sąd nie podjął lub podjął z nieuzasadnioną zwłoką bądź też dokonał ich wadliwie (postanowienie Sądu Najwyższego z 10 czerwca 2020 r., I NSP 49/20). Ustawa o skardze na przewlekłość nie określa wprost, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że naruszeniem prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki jest m.in. wielomiesięczna bezczynność sądu polegająca na niewyznaczaniu rozprawy, trwająca co najmniej 12 miesięcy (patrz: postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16; z 14 marca 2007 r., III SPP 3/07; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 68/18; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; z 16 maja 2019 r., I NSP 28/19; z 21 maja 2019 r., I NSP 21/19; z 14 czerwca 2019 r., I NSP 37/19; z 5 kwietnia 2022 r., I NSP 66/22; z 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22; z 23 listopada 2022 r., I NSP 312/22; z 18 stycznia 2023 r., I NSP 373/22), jakkolwiek w części orzeczeń wskazuje się, że także krótsza, np. ośmiomiesięczna bezczynność sądu, naruszyć może prawo strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (patrz: postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). Podobnie przyjmował Naczelny Sąd Administracyjny (zob. postanowienia Naczelnego Sądu Administracyjnego: z 7 lipca 2006 r., I OPP 64/06; z 24 kwietnia 2008 r., I OPP 16/08; z 4 czerwca 2008 r., I OPP 20/08; z 24 lipca 2008 r., I OPP 23/08 oraz z 21 kwietnia 2010 r., II OPP 10/10). Ten utrwalony standard orzecniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże.

Jednakże powinien być on stosowany przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności, o których mowa w art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość i w szczególnych przypadkach domniemanie to może być wzruszone (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 18 stycznia 2023 r., I NSP 373/22).

W powołanym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że znamiona przewlekłości przypisuje się z reguły dopiero kilkunastomiesięcznej lub dłuższej beczynności sądu drugiej instancji w wyznaczeniu terminu rozprawy odwoławczej. Kilkumiesięczny okres oczekiwania na wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej mieści się w pojęciu rozsądnego terminu, w którym sprawa może oczekiwać na jej rozpoznanie. Jedynie wyjątkowo krótsze okresy beczynności mogą uzasadniać stwierdzenie przewlekłości postępowania (pos. Sądu Najwyższego: z 22 lipca 2014 r., III SPP 123/14; z 18 stycznia 2023 r., I NSP 373/22).

Zgodnie z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Z art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie z dnia 4 listopada 1950 r. wynika obowiązek takiego zorganizowania systemu jurysdykcyjnego, aby właściwe sądy mogły podołać rozstrzyganiu spraw sądowych w rozsądnych terminach. Także art. 6 § 1 k.p.c., nakłada na sąd powinność przeciwdziałania przewlekaniu postępowania. Z mocy art. 391 § 1 k.p.c. te procesowe dyrektywy mają odpowiednie zastosowanie do postępowania przed sądem drugiej instancji.

W tym zakresie nie wyłączają bezprawności zachowania sądu okoliczności złej organizacji pracy, zwiększenie się wpływu spraw do sądu, czy niewystarczająca obsada wydziału (postanowienia Sądu Najwyższego: z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 120; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 121). Oczywiście, nie jest to równoznaczne z tym, że brak bezzwłocznego wyznaczenia rozprawy zawsze prowadzić będzie do odpowiedzialności deliktowej organu.

Sąd Najwyższy podziela przytoczone wyżej poglądy i w zaistniałych okolicznościach nie dostrzega przewlekłości postępowania w sprawie o sygn. akt VIII ACa 2209/25 (wcześniej VI ACa 814/24). W przedmiotowej sprawie bezspornym faktem jest, że akta wraz z apelacją wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w

Warszawie 16 lutego 2024 r. Następnie sprawa została zarejestrowana pod sygn. akt VIII ACa 2209/25, a w dalszej kolejności wylosowano sędziego referenta (k. 322 akt sądowych). Zarządzeniem z 13 lutego 2025 r. sprawa została przedstawiona sędziemu referentowi celem rozważenia ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia (k. 345 akt sądowych), w następstwie czego postanowieniem z 18 lutego 2025 r., VIII ACa 2209/25 ustalono wartość przedmiotu zaskarżenia (k. 348 akt sądowych). Z akt sprawy wynika, że skarżący pismami 19 października 2023 r., 8 listopada 2024 r. oraz 30 stycznia 2025 r. wniesli o podjęcie czynności w sprawie mających na celu merytoryczne jej rozpoznanie.

Powyższe ustalenia nie przesądzają o zasadności skargi i skutkują przyjęciem, że w zaskarżonym postępowaniu nie zachodzi przewlekłość procedowania. Postępowanie apelacyjne co prawda trwa 12 miesięcy (luty 2024 r. do lutego 2025 r.), odnosząc się jednak do przedmiotowej skargi należy zauważyć, że w świetle okoliczności sprawy, wbrew twierdzeniom skarżących, w sprawie były podejmowane odpowiednie czynności zmierzające do jej rozpoznania. Sprawa nie jest rozpoznawana zbyt długo, biorąc pod uwagę okoliczności tej sprawy oraz uwzględniając czynności związane z przekazywaniem akt sprawy oraz ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia. Mając na względzie terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez Sąd Apelacyjny w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie, należy uznać, że nie trwało ono dłużej niż to konieczne, a zatem nie zachodzą podstawy do uwzględnienia skargi. Sąd Najwyższy podnosi nadto, że zgodnie ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego w Krakowie wyrażonym w postanowieniu z dnia 1 października 2020 r., [...] (KZS 2008, nr 11, poz. 70), które wielokrotnie aprobowano w judykaturze Sądu Najwyższego, nie można oczekiwać rozpoznawania sprawy niezwłocznie po jej wniesieniu. Niezwłoczne rozstrzygnięcie sprawy nie jest możliwe ani ze względów organizacyjnych, ani nie byłoby to rozsądne wobec konieczności zapoznania się sędziów z materiałami sprawy, czasu dla ich rozważenia i podjęcia decyzji, wreszcie jej uzasadnienia. Chodzi o to, aby czynności te zabierały odpowiednią ilość czasu, to jest odbywały się bez zbędnej zwłoki, która wskazywałaby na bezczynność sądu lub bezproduktywność jego działań.

Zdaniem Sądu Najwyższego, w przedmiotowej sprawie nie doszło do przekroczenia przyjmowanego w orzecnictwie terminu beczynności lub opieszałości, aby można było przypisać sądowi nieuzasadnioną zwłokę lub beczynność prowadzącą do stwierdzenia przewlekłości postępowania. Subiektywne przekonanie skarżącego, nie uwzględniające okoliczności obiektywnych, nie może prowadzić do przypisania sądowi beczynności i w konsekwencji naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, zwłaszcza, że skarżący kwestionuje jedynie ogólny czas trwania postępowania apelacyjnego, a powinien wskazywać na określone czynności procesowe, których sąd nie podjął lub podjął z nieuzasadnioną zwłoką, bądź też dokonał ich wadliwie. Prezes Sądu Apelacyjnego wyczerpująco ustosunkował się do zarzutów skargi na przewlekłość w pisemnej odpowiedzi na nią. Sąd Najwyższy podziela interpretację orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz istotę prawa do sądu, którą należy wiązać z rzetelnym rozpatrzeniem sprawy, a nie z szybkim jej rozpoznaniem.

W ocenie Sądu Najwyższego w rozpoznawanej sprawie zostały podjęte właściwe czynności, w odstępie czasowym nie przekraczającym wymogów rzetelnego procesu, zaś fakt, że dla powodów nie są one wystarczające, a sprawa nie została jeszcze rozpoznana, nie kwalifikuje w tym przypadku do stwierdzenia, że już nastąpiła zarzucana przewlekłość postępowania, toczącego się przed Sądem Apelacyjny w Warszawie w sprawie o sygn. VIII ACa 2209/25 (wcześniej VI ACa 814/24).

Z tych względów, na mocy art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, skarga podlega oddaleniu.

Grzegorz Pastuszko Janusz Niczyporuk Maria Szczepaniec

[r.g.]